

โครงการวิจัย

เรื่อง

การรักษาความเจ็บป่วย

และต้นแบบโรงพยาบาลสมัชชัพุทธกาล

กับปรัชญาการแพทย์แบบตึกิจฉาในสยามประเทศ

รองศาสตราจารย์ประทีป ชุมพล

ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย

กระทรวงสาธารณสุข

บทที่ ๗
สรูปและข้อเสนอนณะ

จากหลักฐานทางโบราณคดี ทำให้ทราบว่าก่อนที่ชาวอารยันจะรุกรานเข้ามาในอินเดีย นั้นความเป็นอยู่ดั้งเดิม มีอารยธรรมระดับสูง มีความเจริญรุ่งเรือง เป็นลักษณะวัฒนธรรมของชุมชน พึ่งพาการเกษตรโดยพื้นฐาน เรียกกันว่าอารยธรรม โมเฮนโจ ดาโร และฮาร์ปปา มีการบูชาเทพที่เป็นสตรี ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นเทพธิดาที่ปกป้องพืชผลทางเกษตร และทุกคนในครอบครัว ในด้านพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับโรคภัยไข้เจ็บ มีพิธีกรรมเกี่ยวกับการเซ่นสรวงบูชา สวดอ้อนวอน การบูชาไฟและการชำระล้างด้วยน้ำศักดิ์สิทธิ์ เรียกว่าพิธีมหาสรง อย่างไรก็ตามหลักฐานทางโบราณคดียังแสดงถึงการใช้สมุนไพรในการรักษาโรคภัยไข้เจ็บด้วยโดยหมอผีและมีการร่ายมนต์ พร้อมพิธีการร่ายรำ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จจากเทพผู้ปกป้องทั้งปวง

เมื่อชาวอารยันซึกม้าและเกวียนศึกเข้ามารุกรานและยึดครองด้วยอำนาจทางทหารที่เข้มแข็ง ชาวพื้นเมืองส่วนใหญ่ประกอบด้วยพวกดราวิเดียน และพวกมีลักษณะถูกเข่นฆ่าหรือถูกจับมาเป็นเชลย เพื่อเป็นข้ารับใช้หรือเป็นผู้ใช้แรงงานเช่นทาส มีส่วนหนึ่งจะอพยพลงมาทางตอนใต้ ชาวอารยันผู้ครอบครองชมพูทวีปและเริ่มต้นของการใช้คัมภีร์พระเวทของเหล่านักพรตที่ทำหน้าที่หลักในการประกอบพิธีกรรม ทางการรักษาการป่วยไข้แก่ชาวอารยัน มีการบูชาแก่เทพเจ้าแห่งการเยียวยา คือ “อัศวิน” หรือที่เรียกว่า “แพทย์ของทวยเทพ” อันเป็นวิธีการทางไสยศาสตร์ โดยนำเอาความเชื่อของพวกดราวิเดียนเข้ามาผสมผสานอยู่ด้วย และมีการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค ประกอบกับการมีการสวดเวทมนต์ ท่องคาถา และคำสาปแช่ง เพื่อป้องกันภูติผีปีศาจ ตลอดจนพอมดมหมอผี กล่าวได้ว่าเป็นการสวดเพื่อป้องกันสิ่งชั่วร้าย กิจกรรมเหล่านี้คือแบบอย่างของ “การแพทย์แบบอายุรเวท” แบบดั้งเดิมอันเป็นเรื่องของไสยศาสตร์อย่างชัดเจน

ปรัชญาอายุรเวทแบบดั้งเดิมแบ่งโรคที่เกิดจากพื้นฐานสามชนิด คือ โรคที่เกิดจากความเชื่อของร่างกายเป็นอย่างแรก อย่างที่สอง คือ โรคที่เกิดจากความเจ็บไข้ได้ป่วย และประการสุดท้ายคือโรคที่เกิดจากภายนอก ได้แก่ การมีบาดแผล การเสียเลือด กระจกหัก หรือที่เกิดจากพิษชนิดต่าง ๆ เช่น จากการทำศึกสงครามและเกิดจากการกระทำของพอมดมหมอผี กล่าวโดยทั่วไป อายุรเวท ถือว่าร่างกายที่สมบูรณ์หรือแข็งแรง คือร่างกายที่ไม่มีสิ่งทำให้เกิดโรค ต้องมีการสวดอ้อนวอนขอพรจากเทพเจ้าและต้องทำพิธีการบูชาขี้อัญ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การแพทย์ที่ต้องพึ่งพาไสยศาสตร์นั้นมีมาตั้งแต่ต้นของวัฒนธรรมชาวอารยัน และไม่เคยสูญหายไปจากสังคมอินเดีย แม้กระทั่งทุกวันนี้

รากฐานของการสวดอ้อนวอน การบูชาขี้อัญแต่เทพเจ้าและเทวี ซึ่งเป็นความเชื่อที่มากจากคัมภีร์พระเวท และในส่วนของแพทย์ในคัมภีร์ฤคเวท ซึ่งถือว่าเทพแห่งการเยียวยา คืออัศวิน นั้น มีลักษณะใกล้เคียงกับของชาวดราวิเดียนที่โมเฮนโจ ดาโร และฮาร์ปปา เพียงแต่มีรายละเอียดปลีกย่อยที่ต่างกัน แสดงให้เห็นว่าการแพทย์ในอายุรเวทแบบดั้งเดิมนั้นได้อิทธิพลมาจากของชนเผ่าดราวิเดียน มิใช่เป็นของชนเผ่าอารยันแต่เผ่าเดียวเท่านั้น

แม้อายุรเวทแบบดั้งเดิมจะมีบูรณาการไปบ้าง แต่ปัญหาที่สำคัญของตัวอายุรเวทเอง คือการกำหนดระบบวรรณะขึ้นมาของชนเผ่าอารยัน เพื่อที่จะให้สถานะและความมั่นคงของตัวเอง ซึ่งป้องกันมิให้ไปสมสู่กับชนเผ่าพื้นเมืองโดยเด็ดขาด เพื่อต้องการรักษาความบริสุทธิ์ของเผ่าพันธุ์ตนเอง มิให้แปดเปื้อน แต่เงื่อนไขที่ตนสร้างขึ้นมากลับปิดกั้นความเจริญของการแพทย์แบบอายุรเวท เพราะกำหนดให้อาชีพแพทย์เป็นอาชีพที่ต่ำกว่าคนในวรรณะพราหมณ์ไม่สามารถเป็นแพทย์ได้ทั้งที่วรรณะพราหมณ์เป็นผู้ที่มีโอกาสได้เล่าเรียนและมีความรู้สูง แต่ถูกห้ามเรียนรู้เรื่องศิลปะการเยียวยา เพราะถือว่าเป็นผู้แปดเปื้อน และจะถูกกีดกันออกจากพิธีกรรมและสังคมของวรรณะพราหมณ์ เพราะถือว่าเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ ซึ่งมีปรากฏใน “คัมภีร์แห่งพระมนู” จากปัญหาดังกล่าวทำให้อายุรเวท

ได้รับการแก้ไขใหม่ เห็นได้จากในเรื่อง “จรกสัมหิตา” ซึ่งเขียนขึ้นหลังจากที่พระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ไม่ต่ำกว่าเจ็ดศตวรรษ และชื่อผู้เขียนที่ชื่อจรกะนั้น แท้จริงแล้วมิใช่เป็นชื่อของบุคคล แต่น่าจะเป็นชื่อของกลุ่มแพทย์ผู้จาริกหรือแพทย์ผู้พเนจรเป็นศรมัน เป็นแพทย์นอกรีต (เค็นเน็ช จี.ซีสต์, ลัทธินักพรต, หน้า ๕๑) ซึ่งเป็นศาสตร์ของอายุรเวทที่คนรู้จักกันในปัจจุบัน

สำหรับการแพทย์ที่เรียกว่า “แบบตติจฉา” หรือการแพทย์ของพุทธศาสนานั้น “ตติจฉา” หมายถึงการเยียวยารักษาโรค “ตติจฉโก” หมายถึง ผู้รักษาโรคทั้งปวงคือพระพุทธเจ้านั่นเอง และ “สพฺพโลกตติจฉโก” หมายถึง พระพุทธเจ้าเป็นนายแพทย์ผู้ยิ่งใหญ่”

ปฐมเหตุในการรักษาผู้ป่วยในพุทธศาสนาจากเมื่อพระพุทธเจ้า ได้พบเห็นภิกษุอาพาธนอนเจ็บป่วยอยู่โดยไม่มีผู้ใดพยาบาลรักษาพระพุทธองค์และพระอานนท์ ได้เข้าไปช่วยเหลือจนเรียบร้อย หลังจากนั้นพระพุทธองค์ได้ประชุมคณะสงฆ์ ให้เห็นความสำคัญของผู้ป่วย ซึ่งเป็นพระภิกษุด้วยกัน และขยายออกไปถึงพุทธบริษัท ได้ขยายและบูรณาการขึ้นจนกลายเป็นสถานพยาบาลในพุทธาราม ต่อมากลายเป็นโรงพยาบาลในที่สุด เป็นการรักษาแบบตติจฉาหรือตติจฉาวิธี อันปรากฏในคัมภีร์การแพทย์ของสยามเล่มหนึ่ง คือ พระคัมภีร์วโรคสาร

โดยที่พระพุทธเจ้ามีความรอบรู้ในด้านสมุนไพรรักษาโรค จึงได้อธิบายให้พระสงฆ์นำมาใช้ได้ถูกต้องตามอาการ และไม่ผิดพระวินัย อันปรากฏหลักฐานในพระไตรปิฎก ประกอบกับมีนายแพทย์ชีวกที่เป็นฆราวาสและจบทางการแพทย์เข้ามารับราชการกับพระเจ้าพิมพิสาร และพระองค์ได้ส่งแพทย์ชีวกมาดูแลอาการอาพาธของพระพุทธองค์และถัดมาได้เข้ามาดูแลภิกษุอาพาธรูปอื่น ๆ อย่างจริงจังซึ่งขยายมายังเหล่าพุทธบริษัทที่เจ็บป่วย อาคารที่เป็นสถานพยาบาลก็ได้ขยายมาเป็นโรงพยาบาลโดยอัตโนมัติ ดังเช่นโรงพยาบาลในวัดป่ามะม่วง วัดอัมพวัน หรือวัดชีวกรามของนายแพทย์ชีวกเองที่ตั้งใจสร้างวัดเพื่อถวายให้กับพระพุทธเจ้า

เมื่อเกิดโรงพยาบาลในพุทธาราม ทำให้ขาดแคลนแพทย์ พระพุทธเจ้าและแพทย์ชีวกจึงต้องทำหน้าที่สอนวิชาการด้านการแพทย์ให้กับผู้ทำหน้าที่เป็นแพทย์ต่อไป โดยการเรียนจริงจากชาศพผู้เจ็บป่วย ระบบการมีชีวิตของมนุษย์ โครงสร้างทางกายวิภาค กระดูก กล้ามเนื้อ เส้นเอ็น ระบบการหายใจ และทุกสิ่งทุกอย่างของร่างกายทั้งภายนอกและภายใน สมุนไพรรักษา และสมุฏฐานต่าง ๆ ของโรค เรียนจากภายในพุทธารามและสถาบันแพทย์ในมหาวิทยาลัย สิ่งที่ทำให้เกิดโรงพยาบาลอยู่ที่พื้นฐานทางความคิดในการช่วยเหลือผู้คนที่ตกทุกข์ได้ยากจากความเจ็บป่วยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งแตกต่างจากวิธีคิดของศาสตร์แบบอายุรเวท และการบูรณาการทางการแพทย์ของอายุรเวทนั้นเกิดขึ้น หลังจากพระพุทธเจ้าเสด็จนิพพานไปแล้วหลายร้อยปี จากศาสนาพราหมณ์มาเป็นศาสนาฮินดู ผู้บูรณาการคนสำคัญคือจารกะ

ดังนั้นผู้ศึกษาในศาสตร์ของอายุรเวทจะต้องมีวิจารณญาณให้ชัดเจน แยกแยะให้ออกระหว่างอายุรเวทแบบดั้งเดิมและอายุรเวทที่ได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาที่เรียกว่าตติจฉานั้นเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เพราะในอดีตนั้นจะเห็นว่าเรื่องราวในพุทธประวัติจะถูกศาสนาฮินดูอ้างอย่างง่าย ๆ ว่าเป็นเรื่องของศาสนาฮินดู เช่น เรื่องนารายณ์สิบปาง อ้างว่าพระพุทธเจ้าคืออวตารของพระนารายณ์ และอยู่ในคัมภีร์ที่สำคัญของศาสนาฮินดู ซึ่งใครที่นับถือพุทธศาสนาก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งของผู้คนในศาสนาฮินดู หรืออย่างเรื่องลัทธิโยคะของพระฤาษีปตัญชลีเจ้าสำนักลัทธินี้เป็นลัทธิไม่เชื่อในเรื่อง พระเจ้าและเกิดก่อนพุทธศาสนาประมาณ ๑๐๐ ปี แต่ในตำนานของฮินดูในปัจจุบันได้อ้างว่าโยคะ คือ ส่วนหนึ่งของศาสนาฮินดู เป็นต้น

โรงพยาบาลในศาสตร์ของตึกิจฉาที่พระพุทธเจ้าได้เคยทำไว้ก่อนจนเป็นแบบฉบับของสถานที่ดูแลรักษาผู้ป่วย โดยไม่มีเรื่องวาระเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะถือว่าบุคคลที่เกิดมามีฐานะเท่าเทียมกัน และผู้เจ็บป่วยต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่จากแพทย์จากพยาบาล ซึ่งรูปแบบการรักษาแนวของพระพุทธเจ้าได้เผยแพร่ไปทั่วทวีปเอเชีย ไม่ว่าในดินแดนเอเชียตอนเหนือ ในดินแดนสุวรรณภูมิ และในลังกาทวีป แต่ในแต่ละท้องถิ่นต่างมีวัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างกันออกไป

ในสยามประเทศแต่เดิมนั้นไม่มีโรงพยาบาลตามธรรมเนียมของพุทธศาสนา เหตุจากการเกลียดกลัวโรคยศาลหรือโรงพยาบาลของอาณาจักรกัมพูชา เพราะตอนที่คนสยามได้ถูกทหารกัมพูชากวาดต้อนไปเป็นเชลย เพื่อใช้แรงงานในการสร้างปราสาทหินอย่างมากมาย ที่ล้มตายไปก็มากที่เจ็บไข้ได้ป่วยก็มากมายเช่นกัน ได้ถูกส่งตัวมารักษาที่โรคยศาล แต่ส่วนใหญ่ต้องตาย เพราะการขาดการดูแลเอาใจใส่จากแพทย์ หรือพยาบาลที่รักษาอีกทั้งไม่มีญาติพี่น้องมาดูแลเอาใจใส่ ก็ต้องตายอย่างโดดเดี่ยว ในฐานะของเชลยผู้ใช้แรงงาน ทำให้คนสยามเกลียดกลัวโรคยศาล และมีความคิดว่าถ้าจะต้องตายก็ขอตายอยู่ในแวดวงของญาติพี่น้อง เรียกว่าตายตาหลับ ทำให้ไม่มีการสร้างโรงพยาบาลขึ้นในสยามประเทศมาอย่างยาวนาน ตั้งแต่ในสมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ คนสยามก็ยังเกลียดกลัวโรงพยาบาลอยู่เช่นเดิม จนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้สร้างโรงพยาบาลศิริราชพยาบาล ก็ไม่มีชาวสยามมารักษา จนพระองค์ต้องให้โรงพยาบาลเปิดแผนกการแพทย์แผนสยามควบคู่กับการแพทย์แผนตะวันตก โดยให้ผู้ป่วยเป็นคนเลือกรักษาเอาเอง เรียกว่าเป็นแพทย์ทางเลือก ทำให้ชาวสยามคุ้นเคยกับโรงพยาบาล ตั้งแต่เป็นต้นมาหลังจากการเกลียดกลัวกับโรงพยาบาลเป็นเวลายาวนาน

ในส่วนที่พระไตรปิฎกกล่าวว่พระภิกษุมิบบบาทในการรักษาผู้เจ็บไข้ได้ป่วย ได้แต่ไม่รับปัจจัยทุกชนิดจากผู้ป่วย แต่สำหรับในสยามประเทศบพาทของพระสงฆ์ได้เปลี่ยนไป เพราะในสังคายนามนั้นกำหนดให้พระสงฆ์เป็นผู้สืบอายุพุทธศาสนา และมีบทบาททางวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวกับศาสนาเท่านั้น พระสงฆ์จึงมักจะไม่ค่อยจะมีบทบาทอย่างโจ่งแจ้งที่จะทำหน้าที่เป็นหมอพระ จึงทำกันอย่างเจี๊ยบ ๆ มากกว่า ดังนั้นจึงมักจะปรากฏในเอกสารฝ่ายสยาม แต่ในเอกสารของชาวตะวันตกมีบ้างเช่นกันว่ามีพระภิกษุทำหน้าที่เป็นหมอรักษาโรค และเป็นหมอยาที่มีชื่อเสียง จนเมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า เมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๐ บทบาทของพระสงฆ์ได้เปลี่ยนไปอีก เมื่อมีประกาศทางราชการในกฎหมายตราสามดวงเป็นกฎหมายคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๓๙ ห้ามพระสงฆ์เป็นหมอยารักษาโรค หมอนวดรวมถึงการทำยา การดูลักษณะการดูเคราะห์และการเป็นหมอดู ซึ่งจะผิดวินัยด้วยเห็นว่า จะได้ลาภสักการะเป็นเงินทอง ซึ่งกำหนดให้พระสงฆ์เป็นผู้สืบสานพุทธศาสนา ที่พุทธพยากรณ์กล่าวว่พระศาสนาจะหมดสิ้นแค่ ๕,๐๐๐ ปี นอกจากนี้จะทำหน้าที่ในด้านพุทธวัฒนธรรมประเพณีเท่านั้น อีกประการหนึ่งพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. ๒๕๔๒ ห้ามพระสงฆ์สงบประกอบโรคศิลปะ ทำให้บทบาทของพระสงฆ์ในการทำหน้าที่เป็นแพทย์ต้องสิ้นสุดลงอย่างสิ้นเชิง

เห็นได้ว่าวัดบางวัดที่เคยใช้เป็นที่สอนแก่ชาวบ้านเรื่องการแพทย์แผนสยาม เพื่อนำไปสอบใบประกอบโรคศิลปะ เมื่อพระสงฆ์ไม่ได้มีส่วนรับรู้หรือเห็นคุณค่าต่าง ๆ โรงเรียนแพทย์แผนสยาม จึงต้องถูกขับไล่ออกจากวัด ซึ่งเดี๋ยวนี้นี้มีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพราะเจ้าอาวาส และมีคตทายกวัดเห็นว่าน่าจะนำอาคารไปใช้ที่สวดศพ เพราะทำให้พระสงฆ์มีรายได้ขึ้น สำหรับโรงเรียนแพทย์แผนสยามที่ถูกขับไล่ออกไปมักจะเลิกกิจการในที่สุด เพราะอาคารหรือที่ดินภายนอกมีราคาแพง ต้องเก็บค่าเช่าเรียนแพงตามไปด้วย ซึ่งลงท้ายก็ไม่มีใครมาสมัครเรียน และไม่มีครูมาสอนเพราะเจ้าของโรงเรียนไม่มีค่าจ้าง

ดังนี้ เป็นต้น ดังนั้นจึงเห็นว่าควรจะเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ได้เรียนในโรงเรียนการแพทย์แผนสยาม และสามารถไปสอบเอาไปประกอบโรคศิลปะในบางสาขาได้ โดยมีเงื่อนไขกับพระสงฆ์ที่เข้าสอบคือไม่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ ซึ่งก็เหมาะสมกันยิ่งและทางรัฐและเถรสมาคมควรเข้าใจด้วย

เรื่องการศึกษาของพระภิกษุในเรื่องที่เกี่ยวกับการแพทย์แผนสยาม หรือการรักษาตามแนวศาสตร์ของตติยกรรมในพุทธศาสนา ซึ่งพระสงฆ์เคยมีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล โดยที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ปรากฏว่าตนเองก็เป็นแพทย์มีความรอบรู้ในเรื่องสมุนไพร และสมุฏฐานของโรคเป็นอย่างดี และได้สนับสนุนให้ภิกษุได้เรียนรู้ในวิชาแพทย์และนำความรู้มาช่วยเหลือผู้เจ็บไข้ได้ป่วย อันเป็นผู้ทุกข์ยาก แต่การช่วยเหลือไม่สามารถที่เรียกร้อยเอาสิ่งของหรือวัตถุเงินตราได้ ถ้าเรียกจะผิดพระวินัยสงฆ์ แต่เดิมมีโรงพยาบาลเกิดขึ้นในวัดหรือพุทธาราม ต่อมาเป็นสถาบันที่สอนทางการแพทย์ด้านที่พระภิกษุเป็นผู้สอนและเป็นผู้เล่าเรียน ซึ่งน่าจะเป็นผลดีต่อพระภิกษุและอุบาสกอุบาสิกา หรือพุทธบริษัทที่เจ็บป่วย แต่ในปัจจุบันการแพทย์เจริญรุ่งเรืองโดยเฉพาะการแพทย์แผนตะวันตก ทำให้พระภิกษุไม่จำเป็นอีกแล้วในการเป็นผู้รักษาโรค

โดยที่ในพระราชอาณาจักรสยามนั้นพระสงฆ์เป็นเพียงผู้สืบศาสนา ให้มีอายุอยู่ยาวนาน และเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางประเพณีและวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับพระศาสนาเท่านั้น อีกทั้งตามกฎหมายที่มีมาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ที่ห้ามพระสงฆ์เป็นหมอรักษาโรค อีกทั้งกฎของเถรสมาคมที่ออกมาเมื่อไม่นานมานี้ ห้ามพระภิกษุเข้าสอบในการสอบเพื่อขอไปประกอบโรคศิลปะ อันเป็นการปิดทางของพระสงฆ์โดยปริยาย

พึงพิจารณาด้วยความเป็นธรรม และตามที่พระพุทธเจ้าเคยอนุญาตไว้ ซึ่งน่าจะมีข้อยกเว้นที่จะให้พระสงฆ์เข้าศึกษาในวิชาการแพทย์แผนสยามได้ในบางกรณี เช่น อนุญาตให้สอบไปประกอบโรคศิลปะได้เฉพาะในบางสาขาเท่านั้น และต้องไม่นำไปประกอบอาชีพ แต่เอาไว้ใช้ในกรณีเพื่อแสวงหาความรู้และเพื่อการศึกษาเท่านั้น

ในสาขาที่ควรจะอนุญาตให้พระสงฆ์เข้าสอบ ควรเป็นสาขาเวชกรรมและสาขาเภสัชเท่านั้น ส่วนในสาขาผดุงครรภ์ และสาขาแผนนวดนั้นไม่ควรอนุญาต เพราะไม่เหมาะสมในด้านปฏิบัติ และมีเชิงกิจของสงฆ์ ซึ่งควรจะเป็นที่รับรู้กัน

ทำไมจึงต้องอนุญาตให้พระสงฆ์ต้องเรียนในสาขาเภสัชและสาขาเวชกรรมนั้น เพราะน่าจะทำให้พระสงฆ์ได้มีความรู้ในการรักษาโรค ในเรื่องต้นไม้ พืชพันธุ์สมุนไพรเพื่อเข้าถึงในองค์ความรู้ จะได้รู้จักการอนุรักษ์ และบูรณาการพันธุ์พืช โดยเป็นผู้นำชุมชนก็ย่อมได้ เพราะวัดมีพื้นที่มากมายพอที่นำพาผู้คนให้สนใจในเรื่องดังกล่าวได้ง่ายขึ้นด้วย และควรจะให้พระสงฆ์มีความรู้ในทางเวชกรรมด้วย เพื่อสอนให้ชาวบ้านรู้จักการผลิตและปรับปรุงยา และเครื่องสำอางค์พื้นบ้านอาจจะทำหน้าที่สอนในการผลิตเพื่อให้ชาวบ้านนำไปใช้และจำหน่ายในรูปของสหกรณ์

ถ้าจะเอ่ยถึงกฎหมายห้ามนั้น ในกิจการของพระสงฆ์ควรจะต้องละเว้นอย่างเด็ดขาด คือ การทำเครื่องรางของขลัง การรักษาโดยไสยเวทย์ การบิ๊หวาย ซึ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นเดรฉานวิชาทั้งสิ้น แต่ในด้านการเรียนรู้เรื่องแพทย์นั้นเป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าท่านสนับสนุนถึงกับลงไปสอนการแพทย์เสียเอง เพียงแต่ไม่ทำเพื่อรับทรัพย์สินเงินทอง เพราะต้องผิดวินัย ซึ่งสิ่งนั้นต่างหากที่พระสงฆ์เองพึงระวัง